

Integriteit

Jo van Dorp

In de afgelopen periode kwamen in mijn leefomgeving zaken openbaar van mensen, waar ik vroeger contact mee had, of nog heb, die verborgen kanten van hun karakter toonden. Dit leidde in verschillende situaties ertoe dat zij zelfs in aanraking kwamen met justitie. Het betrof zaken rondom een zedenmisdrijf, een vermogensdelict, een faillissement en grootschalige fraude. Daarnaast waren er mensen die verslaafd bleken te zijn, in schuldsaneringsprogramma's kwamen en/of hun gezin/partner in de steek lieten vanwege overspel. De verbinding tussen deze mensen was, dat ze op een of andere wijze leidinggevend waren (geweest) in christelijke gemeenten / - organisaties. De meeste waren geboren in een christelijk gezin en hadden hun hele leven lang een kerk bezocht.

Echt opgemerkt werd het allemaal pas, toen het onomkeerbaar fout ging. In de meeste situaties overheerste niet zozeer het verdriet om verlies van relaties, geld of bezittingen, maar was het meest shockerend het verlies aan vertrouwen. De omgeving leek haar onschuld verloren te hebben. Vertrouwen was aangetast omdat de integriteit werd geschonden. Een mens die we dachten te kennen bleek ook nog een donkere kant te bezitten. We ontdekten hypocrisie (toneelspel / huichelachtig gedrag). Opmerkelijk fenomeen was verder dat in alle gevallen het heel moeilijk was, zo niet onmogelijk, om de betreffende persoon (de dader) in te laten zien dat hij/zij fout was geweest. In veel gevallen mocht het nog wel een probleem genoemd worden, maar 'zonde' was geen passende term. Het besef dat door dit gedrag "*de weg gelasterd werd*" bleek ook geen argument. In feite wilde sommige graag dat de christelijke gemeenschap hun gedrag zou begrijpen en zelfs goedkeuren. Binnen de christelijke gemeente hadden deze situaties stuk voor stuk een grote impact. Keuzes moesten gemaakt worden: in hoeverre kunnen en moeten we hier open over zijn. Wanneer kunnen we gaan spreken over vergeving. En de vraag naar de mogelijkheid van herstel van vertrouwen dringt zich dan al heel snel naar voren.

Integriteit betekent zoveel als: volledig, zuiver, rechtschapen, eerlijk, onpartijdig, zonder vooroordelen, heelheid. We zouden ook kunnen zeggen: consistent en congruent handelen, of nog compacter betrouwbaar zijn. Binnen de christelijke gemeente betekent het primair dat er geen verschil is tussen zondag en de rest van de week, maar ook geen verschil tussen in de kerk zijn of thuis of op je werk zijn. Integriteit betekent dan ook het hanteren van waarden en normen, die in bijbels opzicht "goed" zijn. Dat wil zeggen dat de posities rond waarden en normen afleidbaar zijn uit het onderwijs van Christus en de apostelen voor wat betreft het functioneren in de verschillende levensverbanden. Daarom heen is een dragend gegeven dat wij, voor zover dit niet tegen het onderwijs van de bijbel in gaat, ons ten minste hebben te houden aan de wet- en regelgeving van het land waar we wonen.

Om integriteit concreter te maken is het goed om een maatschappelijk gangbaar model voor integriteit te betrekken op leiderschap in de christelijke gemeente. We noemen dit Vier maal integriteit. Daarbij kijken we naar:

1. persoonlijke integriteit
2. organisatorische integriteit
3. relationele integriteit
4. theologische integriteit

Uitgaande van deze vier punten is een analyse te maken van christelijke organisaties en haar leiderschap. Een analyse van hoe zij om gaan met deze vier zaken kan ons helpen om, op het gebied van samenwerking en het geven van vertrouwen, verstandige keuzes te maken. In deze studie geen checklist. Dat zou te beperkt zijn, omdat vele factoren hierbij meegewogen moeten worden. Het hanteren van accurate (bijbelse) principes en daar ook praktisch gevolg aan geven, rondom deze vier thema's werkt vooral preventief en biedt een kader om pro-actief om te gaan met

vertrouenskwesties. Alvorens deze vier maal integriteit te bespreken, denken we eerst kort na over wat vertrouwen globaal is.

Bovenstaand model is afkomstig uit de financiële wereld, Het begrip marktintegriteit uit dat model verving ik voor theologische integriteit. In deze studie zijn voorbeelden gebruikt uit verschillende kerkelijke stromingen die niet tot een bepaalde bron herleidbaar zijn, tenzij ze in de media (kranten /TV, internet etc.) met naam en toenaam in beeld geweest zijn. Jarenlange persoonlijke contacten in de breedte van de christelijke gemeente, en de ervaringen uit 2000 jaar kerkgeschiedenis, hebben mij geleerd dat integriteit in elke kring bevochten moet worden. Er is dan ook niet de intentie een bepaalde groepering in een negatief daglicht te stellen. Maar omdat goede bedoelingen op zich zelf onvoldoende zijn, moeten sommige zaken wel benoemd worden.

Vertrouwen

Een definitie van vertrouwen is misschien wel net zo moeilijk te geven als die van vrijheid, of liefde. We proberen daarom maar enkele vormen van vertrouwen te omschrijven.

In de literatuur worden verschillende vormen van vertrouwen benoemd. Er is sprake van basisvertrouwen, blind vertrouwen, naïef (of simpel) vertrouwen, familiair vertrouwen en authentiek vertrouwen. Een volledige bespreking voert hier te ver. Daarom enkele gedachten.

Vanuit de reformatorische en evangelische traditie is een belangrijke positie in het denken dat de mens geneigd is tot alle kwaad. Dat vooronderstelt een bepaald wantrouwen tegenover het menselijke gedrag in het algemeen en ons eigen gedrag in het bijzonder. Onder invloed van het humanisme is dat in onze cultuur een (bijna) onaanvaardbaar uitgangspunt geworden. Er is een grenzeloos optimisme over de goedheid van de mens en vertrouwen blijkt in de praktijk meer gebaseerd te zijn op naïviteit en niet op een basis die we als authentiek vertrouwen zouden moeten benoemen.

In min of meer sektarische groepen is blind vertrouwen een gevolg van een leerproces, waarin het kritisch vermogen steeds meer aangetast wordt door hetzij hoogopgeschroefde verwachtingen, het zij een proces van stelselmatige vernedering. Blind vertrouwen is overigens niet onschuldig, want het is gebaseerd op ontkenning van de werkelijkheid.

Naïef vertrouwen betekent dat men de noodzakelijke vragen niet weet te stellen of te verwoorden en dat men (onbewust) vaak meer wil ontvangen dan geven.

Het familiaire vertrouwen vooronderstelt en neemt aan dat de ander betrouwbaar is, omdat hij/zij betrouwbaar overkomt of tot een kring behoort die te vertrouwen zou (moeten) zijn, zoals bijvoorbeeld de familie of de (christelijke) gemeenschap. Oplichters weten als geen ander gebruik te maken van deze vorm van vertrouwen. Het is een kenmerk van deze vorm van vertrouwen dat men volledige wederkerigheid vooronderstelt. "ik dacht dat..." is dan ook de meest gehoorde klacht wanneer dit vertrouwen beschaamd is. Zakelijke partners weten dat familiariteit een schamele basis is voor vertrouwen.

We doen er voor ons zelf en zeker ook voor de ander, verstandig aan, om enige zelfrelativering te laten spreken als het gaat over geschokt vertrouwen. Het is al te gemakkelijk om anderen die ons vertrouwen beschaamden, op voorhand te blameren en zo ons eigen straatje schoon te houden. Een open benadering kan ons helpen de vraag naar boven te halen wat de basis is, waarop we iemand vertrouwen en we moeten het dan ook aandurven om de oorzaak bij ons zelf te zoeken.

Willen we komen tot authentiek vertrouwen, dan is een bepalend uitgangspunt dat dit geen kwestie is van alleen goede wil. Integriteit (de basis waarop we iemand vertrouwen) is iets wat hoort (het is een opdracht van God die het leven mogelijk maakt), het is iets wat moet (wil onze Boodschap overkomen) en tenslotte is het iets wat loont (Hebr. 11). De hele bijbel door is duidelijk dat onze grootste beloning voor integriteit niet hier op aarde zal zijn. Vervolging en afwijzing zijn de hordes naar een eeuwige toekomst. Wie hier en nu reeds de zegeningen wilt hebben, is een korte termijn denker. Wil integriteit praktisch gestalte krijgen dan is er beleid nodig, procedures en protocollen en dient leiderschap maatregelen te nemen, waardoor consequenties zichtbaar worden bij afwijkend

gedrag. Deze consequenties bieden overigens als het goed is altijd ook weer zicht op enige vorm van herstel. (Niet alles is zondermeer herstelbaar)

Uitgaan van authentiek vertrouwen betekent dat vertrouwen weer hersteld kan worden, ook al is het geschonden geweest. Wanneer er sprake is van verbrokenheid en berouw, dan is een openlijk herstel van vertrouwen de aangewezen weg. Christus gaf daarin ons een passend voorbeeld met de apostel Petrus na de verloochening. De wijze waarop Christus vertrouwen herstelde, gaf een nieuwe basis voor de verdere toewijding van Petrus.

Op verschillende plaatsen komt in de bijbel het begrip betrouwbaar of vertrouwen (in mensen) naar voren. Opmerkelijk is dat de bijbel door haar woordkeus de lat erg hoog legt. Geloof in God, d.w.z. vertrouwen dat Hij bestaat en doet wat Hij zegt, heeft de zelfde grondbetekenis als wanneer gesproken wordt over een betrouwbaar mens. Iemand die betrouwbaar is, is een geloofwaardig iemand. Een uitvoerige woordstudie gaat te ver binnen dit kader, maar begrippen als rechtvaardig, heilig, dapper, weerbaar, belangeloos, solide, loyaliteit, duurzaam, serieus worden binnen de context van het begrip betrouwbaar aangereikt als elementen om dit woord betekenis te geven.

Persoonlijke integriteit

Heelheid begint in het persoonlijke leven van de leider zelf. Het is niet voor niets dat Manfred Kets de Vries een typologie gaf van de neurotische leider, om organisatorische problemen te verklaren. Integriteit in het persoonlijke leven van de leider begint met emotionele volwassenheid. De belangrijkste toetssteen voor leiderschap vinden we in Efeze 4:12, waarin de groei naar volwassenheid van de gelovigen het criterium is om een bediening te onderscheiden. De uitwerking van Gal. 5:22 over de vrucht van de Geest, en dan met name de aspecten van lankmoedigheid, goedheid en zelfbeheersing

Het vasthouden aan de bijbelse richtlijnen rondom [leiderschapscriteria](#) is een belangrijke basis om de persoonlijke integriteit van het leiderschap te waarborgen. (Zie ook [leiderschapsprofiel](#))

Persoonlijke integriteit is in bijna alle gevallen (behalve bij het meer hypochondrische type) af te leiden uit de wijze waarop hij/zij omgaat met persoonlijke fouten. Is er sprake van het eigener beweging ter sprake brengen van gemaakte fouten, een daar mee verbonden berouw en niet in de laatste plaats de onvoorwaardelijke bereidheid om alle consequenties te dragen van deze fout, dan geeft dat hoop op herstel van authentiek vertrouwen. Maar wie eerst gedwongen moet worden om gestaafd met feiten zijn fouten te erkennen, daarna zich vooral beroept op de opdracht om hem of haar te vergeven, wekt vooral wantrouwen. Soms zien we nauwelijks bereidheid om de schade te herstellen die aangericht is bij de ander. Helaas is er wel eens sprake van een ongezonde gedachtevorming rondom vergeving in de christelijke gemeente. Daardoor kan de dader op veel meer begrip rekenen dan het slachtoffer. (zie [teamproblemen](#)) Deze problemen uiten zich meestal in de wens van iemand die onaanvaardbaar gedrag heeft getoond, om toch geen afstand te hoeven doen van zijn of haar positie in vormen van leiderschap. Zie [Keuze teamleden](#)

Wat historisch de zeven hoofdzonden genoemd worden, vraagt in dit verband onze aandacht. Dit betreft trots, hebzucht, jaloezie, woede, luiheid, lust en gulzigheid. Zij vinden hun tegenovergestelde waarde volgens Peter Kreeft in de Bergrede. (Matth. 5-7) Hij doelt dan op armoede van geest als vorm van nederigheid, barmhartigheid (genade), het treuren, zachtmoedigheid en vreedstichten, honger en dorst naar gerechtigheid, reinheid van hart en de bereidheid tot het ondergaan van vervolging.

We zien regelmatig dat mensen die succesvol zijn geweest op een bepaald gebied, daarna toch falen op andere gebieden. Dit heeft alles te maken met het uitgangspunt dat succes geen bewijs is van zegen, maar in feite een zware beproeving vormt voor onze integriteit. Buiten je roeping gaan functioneren is per definitie een groot risico. In management termen, wordt dan over het Peter-principe gesproken.

Er is de bekende drieslag van persoonlijk fout gedrag: geld, drank en vrouwen. Het punt geld komt ter

sprake bij de organisatorische integriteit. Vrouwen heeft haar plek bij relationele integriteit. Drank heeft te maken met persoonlijke integriteit en staat symbool voor elke vorm van verslaving, waar aan iemand zich blootstelt. Dat kan drank zijn, maar kan ook een koopverslaving zijn, een gokverslaving, internetverslaving, seksverslaving of geldgierigheid. Onderliggend probleem van een verslaving is dat iemand niet in staat is om matigheid te betrachten als een van de kardinale deugden. Nogal eens is dit veroorzaakt door een achtergrond van emotionele verwaarlozing en is er de impliciete gedachte dat men een zeker "recht" heeft op dit genoeg.

Een belangrijke integriteitstoets zouden we tenslotte nog kunnen noemen het vermogen om zich zelf te relativiseren. Een leider die op persoonlijk niveau niet in staat is om zich zelf te lachen wantrouw ik op goede gronden!

Organisatorische integriteit

Wanneer sprake is van schending van vertrouwen blijkt vaak dat de integriteit van de organisatie waarbinnen een en ander plaatsvindt nogal wat tekorten te vertonen. De kwesties in dit gebied hebben meestal te maken met macht en/of geld. Waar het te maken heeft met macht blijken in de praktijk de besluitvormingsprocedures beperkt te zijn ontwikkeld. Als regel bevat dan de onderbouwing van besluiten een doelredenering die nogal eens uitmonden in [drogredenen](#). Dit heeft te maken met het feit dat de adviesfunctie (check and balances) in het besluitvormingsproces in veel gevallen onderbelicht is gebleven. De leider koos een richting en vanuit de beperkingen die hij in een gebroken schepping nu eenmaal met zich meedraagt, kent hij zijn eigen blinde vlekken niet en komt dan meestal tot een tunnelvisie.

Leiders blijven soms het langste roepen dat er echt licht is aan het eind van de tunnel, toch kunnen zij soms makkelijker overstappen op een ander spoor, dan hun volgelingen. Het is een bekend verschijnsel dat volgelingen, zeker zij die aanvankelijk weerstand toonden tegen de voorgestelde weg, moeilijker van mening veranderen dan anderen. Van de grootste tegenstander veranderden zij in de trouwste volgeling. In de psychologie wordt dit dissonante communicatie genoemd. Dit principe verklaard ook waarom mensen in een sektarische groep zich zo lang kunnen verbinden aan soms afschuwelijke opdrachten. Is men eenmaal "gevallen" voor het idee, dan gaat men daar heel ver in. Dit vormt ook het kader waarom soms zeer intelligente mensen vatbaar zijn voor sektarische gedachten en niet blijken te begrijpen dat zij als boegbeeld misbruikt worden. (In hun persoonlijke leven zien anderen dan reeds de intellectuele en emotionele verschraling, maar zelf zullen zij dat waarderen als radicaliteit en "dwaasheid voor God"). De deceptie op termijn is voor deze mensen bijzonder groot.

Een groep die zich gebaseerd heeft op, wat zeker van een afstand gezien, niets anders kan zijn dan een tunnelvisie, heeft heel vaak de neiging naar voren te vluchten. Dat wil zeggen, men werpt zich in de strijd, omdat terugtrekken verraad zou zijn aan de opdracht, de profetie of geloofsverwachting of nog ernstiger: men is bang voor gezichtsverlies. De angst om het "meer" van God te verliezen, is zo groot dat men voorbijgaat aan het vele goede wat voor ons gewoon lijkt. Een vermogen om tot rust te komen voor het aangezicht van God is vaak beperkt aanwezig. Bij hen ontbreekt soms de verwondering, die de basis is voor aanbidding.

Veelal heeft deze beperkte visie te maken met het onvermogen van een leider om te kunnen differentiëren. Daarmee wordt bedoeld dat men in staat zou moeten zijn om fasen in een project te onderscheiden, de taak en procesdoelen weet te benoemen en deze onderling te waarderen. Een van de kenmerken die we vaak zien in dit soort groepen is dat men te pas en te onpas het woord doorbraak gebruikt. En dan vooral in de betekenis van instantelijk. Wie langer op de weg is, zou moeten weten dat in Gods ogen het proces wel eens wat belangrijker is, dan allerlei successen. Waar de bijbel spreekt over volharding en geduld, laat de gemeente van Christus steeds vaker een beeld zien van verwende kinderen, die hier en nu moeten krijgen wat hun "toekomst". Welke gevolgschade daarbij hoort wenst men dan liever niet aan te denken!

Leiderschap wat beschuldigd wordt van manipulatie, blijkt wanneer dit terecht aangevoerd wordt, wel

heel vaak een zwakke inbedding te hebben op relationeel en organisatorisch terrein. Men weet soms handig gebruik te maken van stromannen en figuranten. Op het moment dat het fout gaat worden deze stromannen juridisch overigens wel verantwoordelijk gehouden(!) Wanneer vakkundige bestuurders het veld moeten ruimen en ingewisseld worden voor zwakkere partijen, teneinde de "grote visie" van de leider te verwezenlijken is een stormwaarschuwing van toepassing. In het algemeen zal iemand die manipuleert niet alleen gebruik maken van positionele macht, maar ook van de kennismacht die hij/zij bezit. Zij kunnen zeer selectief zijn qua kennis en geheugen waar het hun belangen raakt.

Wanneer een organisatie in een financiële vertrouwenscrisis komt dan blijkt in de praktijk bijna één op één dat de meest basale principes van financiële organisatie niet gehanteerd te zijn. Een recente gebeurtenis, (in een reformatorische setting) waarbij een penningmeester meer dan € 600.000,-- aan zijn privé bankrekening overmaakt, zonder medeweten van de rest van het bestuur, bleek juridisch moeilijk aan te pakken. Er was namelijk simpelweg niet besloten dat dat niet mocht. Terecht dat er na deze kwestie een (bijna) voltallig nieuw bestuur moest komen.

In de praktijk is het goed om te letten op de normale administratieve functiescheiding. Wie tekent voor wat en wie besluit over wat en hoeveel ogen moeten een transactie gezien hebben voor die kan passeren, zijn dan zeer legitieme vragen. Welk mandaat (=bevoegdheid) heeft een bestuurder en wie controleert het. Het zijn de meest normale vragen rondom bestuur en uitvoering. Bestuurlijk noemen we dit transparantie. Er is dan een gezonde helderheid over hoe zaken benaderd worden en opgelost. Dat betekent dat er afspraken zijn, er een protocol ligt voor de financiële administratie en er regelmatig interne controle is, zodat een externe controle geen enkel probleem vormt.

Wanneer in een organisatie sprake is van een verwevenheid met familieverbanden, of een gesloten benoemingscultuur, terwijl men wil deelnemen aan het maatschappelijke verkeer, dan is gezond wantrouwen op z'n plaats. Een bestuur van een kerkgenootschap of christelijke organisatie waarin een gehuwde man en vrouw samen de belangrijkste formele besluitvormingsposities innemen, soms nog versterkt met zoon of dochter is daar een stuitend voorbeeld van. De ene man of vrouw die er dan soms bijgehaald wordt is dan niet meer dan een schaamlap. Dat de belastingdienst in zo'n situatie ook niet uitgaat van een algemeen nut beogende instelling in de zin van de Successiewetgeving (art. 24 lid e) is weinig anders dan logisch. Terecht wordt in zo'n situatie geen belastingvrijstelling voorzien. Een gezond principe is dat niet meer dan 1/3 van het bestuur een familierelatie in de eerste en tweede graad mag hebben

Een van de eerste zaken waarin een gebrek aan organisatorische integriteit zichtbaar wordt, is wanneer individuele belangen dominant kunnen blijven aan het algemene belang. Wanneer de sfeer van vriendjespolitiek z'n intrede doet, dan is het kleed van integriteit slechts geworden.

Organisatorische integriteit wordt ingekaderd door de wet- en regelgeving van het land waar men woont, maar ook via de eigen statuten. Binnen veel christelijke geloofsgemeenschappen zijn deze statuten slechts op de achtergrond aanwezig. Voor een gezonde organisatie een prima plek. Toch zijn er ook organisaties waar de statuten elementen bevatten, die een zwakke inconsistente organisaties genereren. Zo zijn er statuten die een welhaast ijzeren greep op de organisatie reserveren voor de oprichters. Weer andere statuten geven de rol van de voorganger/predikant een meer dan evenredig gezag. Het is bijvoorbeeld niet onjuist dat wanneer binnen een bestuur de stemmen staken, de voorzitter (veelal de predikant/voorganger) een doorslaggevende stem heeft. Het getuigt zelfs van enige wijsheid om dit zo te regelen. Tegelijkertijd is het wel erg ongezond als de voorzitter vanaf het begin van het besluitvormingsproces verwacht dat zijn mening bepalend is en een zekere vorm van onaantastbaarheid zou bezitten. Dit soort situaties zijn destructief voor een gezonde meningsvorming. Statuten waarin de voortrekker van de christelijke gemeenschap alles zelfstandig kan besluiten, los van een bestuurlijke groep zoals oudsten of diakenen, hebben weinig te maken met nieuw-testamenteisch leiderschap, maar reflecteren op het oud-testamenteisch koningschap, wat in Christus vervuld werd. Mensen die een zwaar beroep doen op hun "koninklijke" onaantastbaarheid, blijken nogal eens een achtergrond te hebben van materiële en emotionele armoede in hun jeugd. Het spreekwoord "adeldom verplicht", blijkt dan nauwelijks bekend. Een aparte groep vormen zij die als kind grondig verwend werden en een tweede of derde generatie vormen van een familie van geestelijk

leiders. Het erfelijk leiderschap in de christelijke gemeente heeft geen goede papieren, uitzonderingen daargelaten.

Het terrein van de organisatorische integriteit heeft veel te zeggen over de wijze waarop men omgaat met fondsenwerving en de daarbij gehanteerde strategieën. Er zijn groepen waar fondsenwerving gepaard gaat met tenenkrommende aanvallen op de portemonnee van de gelovigen, die zich tot grote verbijstering van een buitenstaander, dat zich maar wat graag laten aanleunen. Er is ook onethische fondswerving. Met onjuiste informatie wordt het gevoel bespeeld. Dit betreft niet alleen de nodige "tranentrekkers" in de brieven die je van dit soort organisaties ontvangt, maar ook foto's en beelden (bijv. emotie-TV) die bewust gebruikt worden om te shockeren. Wanneer de koppeling tussen geven en ontvangen overbelicht wordt in termen van zegen, is het belang van degene die graag als eerste ontvangt wel eens erg groot.

In het algemeen zal fondswerving binnen een integere organisatie een beperkte plaats hebben, omdat niet alleen de inkomstenkant goed bekeken wordt, maar ook de uitgavenkant. Een christelijke organisatie zal periodes kennen waarin er sprake is van enige krapte en men de tering naar de nering moet zetten, wat overigens een heel gezond leerproces is. Verstandig beleid hoort er nu eenmaal altijd bij. Groepen die altijd tekorten hebben en steeds roepen over spectaculaire nieuwe projecten blijken dan nog wel eens geen herders te hebben als leiders, maar schapenscheerders. Het is een daad van leiderschap, dat wanneer men "geloof" heeft voor een project, men dit niet projecteert op de gemeenschap, maar als een eigen verantwoordelijkheid beschouwd. Uiteraard mag men mensen enthousiast maken, maar God heeft de blijmoedige gever lief en zoekt niet naar afgeperste giften. (2 Kor.9).

In dit verband is de "bouwpastor" een bekend begrip. Dit type moet nieuwbouw realiseren op een grotere en meer tot de verbeelding sprekende wijze dan anderen. Dat zit in nu eenmaal in hun aard. Dat zij de gemeenschap met zware lasten opzadelen voor weinig functionele zaken is bij hun een blinde vlek. Kerkgebouwen, die niet multifunctioneel zijn, behoren immers tot de minst efficiënt gebruikte tak van het vastgoed. Wie meent gebouwen te moeten plaatsen die exceptioneel zijn qua kosten, zou van z'n bestuur pas toestemming moeten krijgen, wanneer deze contant voldaan kunnen worden. Persoonlijk zou ik de grens leggen bij 1 miljoen Euro voor dit soort projecten. Alles daarboven zou contant betaald moeten kunnen worden. Wanneer gebouwen "voor God" gerealiseerd moeten worden, dan moet bedacht worden dat "Hij niet woont in een gebouw met handen gemaakt". Het is een goed uitgangspunt om christelijk werk niet al te veel te concentreren op één locatie. Het lijkt vaak efficiënter, maar de lange termijn bewijst dit niet echt.

Het op de overeengekomen datum terugbetalen van leningen verstrekt aan projecten is normaal. Dat sommige organisaties eigenlijk verwachten dat je die lening omzet in een gift is een wat al te gretig en naïef standpunt. Enige tijd geleden hoorde ik nog een verhaal van iemand die geïnvesteerd had in een charismatisch share fund. Toen het ingelegde geld niet terugkwam, omdat iemand ver weg er misbruik van had gemaakt, was dit geaccepteerd als feit. Toen een jaar later het verhaal de ronde deed dat de betreffende man die dit geld misbruikt had, volledig gerehabiliteerd was en zelfs een belangrijke functie had aanvaard binnen een grote financiële instelling, werd dit met grote vreugde geaccepteerd. Toen de vraag gesteld werd, waarom het geïnvesteerde geld dan nog steeds niet terug gekomen was, bleek de tussenpersoon dit maar een rare vraag te vinden! Toen er jaren geleden een christelijk aandelenfonds ter ziele ging, sprak een van de vereffenaars over "blij gekken" die dit fonds geleid hadden. Het lijkt een onuitroeibaar soort.

Belangenverstrengeling is risicovol voor leiders, omdat het niet altijd direct herkenbaar of aanwijsbaar is. Soms ontstaat het pas na langere tijd. In een oprechte sfeer is er geen enkel bezwaar te bedenken, om de vraag naar belangenverstrengeling regelmatig te stellen. Verwacht mag worden dat wanneer iemand in een belangenconflict terechtkomt en kiest voor zijn persoonlijke belang (wat op zich zelf niet onjuist hoeft te zijn) hij/zij zich direct en volledig terugtrekt uit alle openbare functies die raakvlakken hebben met zijn directe of indirecte voordelen. We noemen dit het vermijden van de schijn des kwaads. Wanneer iemand kiest voor het algemeen belang, dan dient hij zijn persoonlijke belang of door een (onafhankelijke) ander te laten behartigen, of af te zien van enig voordeel wat te verwerven zou zijn in die betreffende situatie.

Op microniveau zijn er consequenties voor het aannemen van cadeaus c.q. giften, gunsten, aanbrenghpremies, commissiegelden, vooroverleg etc. Maar wanneer een leider van een organisatie waar hij/zij voor werkt bijvoorbeeld een krediet ontvangt voor een persoonlijke transactie, van diezelfde organisatie of wanneer een voorganger/oudste een persoonlijke lening aangaat bij een gemeentelid, dan is er sprake van belangenverstremgeling. Een geestelijk leider die door gemeenteleden gratis zijn eigen huis laat verbouwen maakt zich kwetsbaar, zeker wanneer er een inkomen is, waaruit e.e.a. gemakkelijk betaald zou kunnen worden. Een christelijke gemeente die haar gemeentebblad sponsort met advertenties van zakenlieden uit haar kring, doet er verstandig aan om dit symbolisch te houden en er mag nooit een dominante partij in functioneren, waarvan e.e.a. afhangt. Als op een website van een gemeente verwezen wordt naar één enkel bedrijf (wat dan ook nog een familierelatie blijkt te hebben met de gemeenteleiding) dan is m.i er ook sprake van onverstandige belangenverstremgeling.

Een speciale aandacht vergt nog het algemene besluitvormingsproces. Een belangrijk ijkpunt hiervoor vinden we in Hand. 15: 28, wanneer de apostelen besluiten wat zij de heidenen voor geboden opleggen. De gebruikte formulering van de apostelen is dan: *het heeft de Heilige Geest en ons goed gedacht.....* We zien hier dat men persoonlijke verantwoordelijkheid aanvaardt voor het besluit, waarvan men overigens ook aannam dat het door de Heilige Geest geïnspireerd was. Organisaties of personen die zich verschuilen achter de Heilige Geest en geen persoonlijke verantwoordelijkheid aanvaarden (met de daar aan verbonden consequenties) voor een besluit mogen wat mij betreft rekenen op een gezonde scepsis. Onderzoek heeft wel eens een verband laten zien tussen de anti-sociale persoonlijkheid en een bovenmatige nadruk op het onderwijs dat de Geest waait waarheen (H)hij wilt.

De beloningsstructuur en salarissen vormen een apart onderdeel van de organisatorisch integriteit. In de afgelopen jaren is er wat meer openheid over gekomen en blijken er onthutsende verschillen. Er dient in een organisatie een samenhangend pakket te zijn (het zgn. salarisgebouw), wat gebaseerd is op algemeen gangbare uitgangspunten. (2 Cor. 8:14) Het kan niet zo zijn dat de top met een riant salaris thuiskomt en de lagere echelons weinig of niets verdienen. Zelfverrijking aan de top komt soms ook in christelijke kringen voor. Vooral zij die er als troubleshooter bij gehaald worden in crisissituaties kunnen er soms wat van. Mijn waarneming is dat directies/predikanten/voorgangers met een exceptioneel salaris geen aantoonbare extra toegevoegde waarde hebben voor hun organisatorisch verband. Meestal is het op termijn zelfs behoorlijk contraproductief. Er is met name in de evangelische wereld ook wel eens een gedachte aanwijsbaar dat iemand die fulltime werkt dit van een wel zeer beperkt salaris moet doen en dat zelfs een basisinkomen nog soms als te veel beschouwd wordt. De discussie rondom het "leven in geloof" wordt dan iets te simpel gevoerd. Christelijke organisaties/kerken hebben immers een maatschappelijke verantwoordelijkheid voor hun (vrijwillige) medewerk(st)ers en hun gezinnen.

De organisatorische integriteit is in normale situaties geregeld via deugdelijke statuten, een huishoudelijk reglement, redelijke contracten, een goede mandatering van de verschillende bestuursleden en algemene goed onderbouwde beleidsnotities. Financiële zaken worden in normale situaties via een goede functiescheiding behandeld en afgewerkt.

Wanneer iemand beweert zonder statuten en of reglementen te willen werken, dan is het zinvol om zijn of haar belang daarbij te onderzoeken. Iemand die bestuurlijk weigert volgens gangbare en algemeen aanvaardbare procedures te werken zou geen verantwoordelijkheid mogen(!) dragen in de gemeente.

Relationele integriteit

Hoe gaat het leiderschap om met relaties onderling en met andere betrokkenen is een zeer belangrijk gegeven. (Zeg me wie uw vrienden zijn...). Opvallend is dat groepen waar integriteitsproblemen zijn, heel vaak een sterk wisselend relatiebeeld laten zien. Relaties zijn dan vaak afhankelijk van het grillige patroon van de leiders. De soms heftige wisselingen vinden nogal eens hun oorsprong in de beperkte emotionele volwassenheid van de betreffende leidinggevenden. Principes als trouw,

nakomen van afspraken, evenredigheid in afweging van belangen, het niet betrekken van persoonlijke voorkeuren, het onafhankelijk durven zijn, wanneer het gaat om mensen die bijvoorbeeld veel bijdragen aan de gemeenschap, het principe van gelijke monniken en gelijke kappen, zijn enkele voorbeelden. Wanneer men tegen deze principes ingaat is het logische gevolg dat er vooral een gemeenschap gevormd wordt waarin emotioneel afhankelijk mensen achterblijven. Wie enigszins volwassen is, maakt dat hij of zij daar op tijd wegkomt, als herstel uitblijft.

Relationele integriteit wordt (niet geheel ten onrechte) nogal eens verbonden met seksuele affaires die kunnen ontstaan tussen leiders en gemeenteleden onderling. Op dit levensterrein blijkt het weinig moeite te kosten om de integriteit te schenden van anderen en jezelf. Volgens onderzoek zou 10% van de pastorale werkers op enig moment in hun werkzaamheden de grenzen rondom seksuele integriteit overschrijden. Wanneer pastoraat dichtbij komt, wanneer men de weduwe of de verlatene blijft troosten, als men waardering krijgt bij iemand, die thuis niet gevonden wordt, dan is de verleiding groot. Eenvoudige preventieve principes kunnen helpen om de integriteit te bevorderen. (zie [10 geboden](#) van Rick Warren)

In de praktijk is het echter wel heel erg beperkt als men relationele integriteit alleen koppelt aan verkeerd omgaan met vrouwen door leiders. Niet alleen de homoseksuele praktijk vraagt om een antwoord, maar ook seksisme, racisme en sociaal-economische standverschillen. Normen als recht en billijkheid moeten hoog in ons vaandel staan.

Een belangrijk aspect van relationele integriteit is de omgang met elkaar binnen het pastorale werk, wanneer het gaat om zaken van ziekte en dood en relaties. Wanneer iemand ziek is, is praten en bidden over genezing normaal. Het wordt abnormaal als herstel (ook na gebed) uitblijft en het sterven aanstaande is, men nog alleen wenst te spreken over genezing, vanuit "geloof". Het getuigt van weinig integriteit wanneer een paar uur voor het overlijden van iemand pas over stervensbegeleiding gesproken kan worden. Een aantal dagen bidden voor de opstanding van iemand uit de dood, komt ook curieus over, afgaande op de bijbelse praktijk. Mensen in een uiterst kwetsbare positie hebben recht op heldere en gezonde bijbelse antwoorden. Wanneer leiderschap de persoonlijke verantwoordelijkheid van de leden uit gaat schakelen met argumenten als dat het goed zou gaan met je wanneer je doet wat zij zeggen, bijvoorbeeld in relaties, dan is er veel reden om een gezonde afstand te gaan bewaren.

In deze context kan het functioneren van geestesgaven in sommige groepen niet ongenoemd blijven. Vanwege de impact die dit heeft, wordt een grote mate van integriteit gevraagd. Een profetische richtinggevende boodschap kan immers gemakkelijk gemengd worden met het eigen idee, of zelfs de waan van de dag. Een bekend voorbeeld waren de profetieën in de tijd van de Torontobeweging in Nederland. Een veel gehoorde boodschap was toen dat de dijken zouden doorbreken en dat er grote zegen zou komen in Nederland. Hoewel het beeld aansprekend was, overtuigde het mij niet. Dit temeer daar de dijken nogal negatief belicht werden. Dijken waren voor mij, opgegroeid in een polder, synoniem met bescherming, infrastructuur en veiligheid. Het idee dat de dijken zouden doorbreken, bracht bij mij alleen maar een terugkeer naar de tijd van de Batavieren in gedachten. Nu tien jaar later is er veel gebeurd en zijn we weinig opgeschoten om Watchman Nee na te spreken, over een soortgelijke periode in China rond 1933. (zie [Profeten en profetie](#))

Het is een interessante gedachte om nog eens wat meer onderzoek te doen naar het verloop en de neergang van opwekkingsbewegingen. Het zou wel eens zo kunnen zijn, dat ongewenste economische benutting van deze gebeurtenissen veel meer schade hebben opgeleverd, dan wij vaak inschatten. In 1995 was voor mij het versterkt opkomen van het welvaartsevangelie als parallelle ontwikkeling naast de Toronto-beweging in Nederland, bijvoorbeeld reden om beide op (ook achteraf) goede gronden kritisch te volgen.

Indien gemeenteleiders persoonlijk handelsactiviteiten ontplooiën is het in het algemeen af te raden om dit te mengen met de gemeentelijke activiteiten. Wanneer het gaat over multi-level-marketing (MLM) organisaties, zoals Tupperware, Herba-life of Amway is een grote mate van terughoudend aan te raden in de gemeente. Juist christelijke gemeenschappen zijn vanwege hun grote netwerk aan contacten een geliefd werkterrein voor deze licentiehouders. Wanneer handelsactiviteiten of

investeringsprojecten ontplooid worden teneinde de gemeente activiteiten te kunnen uitvoeren is terughoudendheid gewenst. Zakelijke projecten als economische dragers voor gemeenten of christelijke organisaties hebben vooral in de kloostertraditie hun achtergrond. Sommige economische projecten zijn ook bijna onvermijdelijk voor christelijke organisaties. Dit betreft met name situaties in ontwikkelingslanden en bij werkgelegenheidsprojecten. Het is van deze tijd dat er dan sprake moet zijn van marktconformiteit. Op zich geen probleem, maar het genereert wel een heleboel extra ethische afwegingen. Het is dan aan te bevelen om die activiteiten onder te brengen in een zelfstandige organisatie, die bestuurlijk, personeel en qua locatie gescheiden is. Wat betreft de situatie van 'tentenmakers' is het beter om het vrije ondernemerschap de verantwoordelijkheid te laten van de betreffende persoon en niet van de gemeente. Dit geeft een zuiverder beeld.

Er is een opmerkelijke trend waarneembaar binnen de charismatische wereld dat het stichten van ondernemingen ook gerekend wordt tot de doelstelling van gemeente zijn. Als het gaat over een christelijke boekhandel, is daar nog wel enig begrip voor op te brengen, hoewel die beter onafhankelijk en interkerkelijk van opzet kunnen zijn, maar wanneer het gaat over echte bedrijven opzetten, dan wordt dit problematisch. Het verhoudt zich voor een kerkelijke gemeente niet met de wens tegelijkertijd aanspraak te maken op belastingvoordeel, als algemeen nut beogende instelling. Vermenging van zakelijke en geestelijke belangen komt dan gemakkelijk in beeld. Een expliciete organisatorische en personele scheiding is dan vereist. Overigens is de Nederlandse regering van mening dat geloofsgemeenschappen die commerciële activiteiten ontplooiën op de zelfde wijze als alle anderen, verplicht zijn zich te houden aan de Nederlandse wetgeving. Marktconform betekent dan eveneens conform Nederlands recht. Kerkgenootschappen hebben gelukkig een zelfstandige juridische plek. Het is zeer aan te bevelen dat die positie niet gewijzigd wordt. (Zie kamervraag 1473, vergaderjaar 2004/2005 Tweede Kamer).

Wil een gemeenteleider een gezonde onafhankelijkheid bewaren, dan is het onverstandig om financiële zaken te doen met gemeenteleden, die op een of andere wijze risicodragend zijn voor één van beide partijen. Er is bijvoorbeeld geen bezwaar om een winkel te bezoeken van een gemeentelid. Het is wel een bezwaar als er een zekere mate van pressie ontstaat om naar dat gemeentelid toe te gaan en daar je euro te besteden.

Om tot een goede afweging te komen van de relationele integriteit moeten we ook de onderlinge verhoudingen binnen een leiderschapsteam bekijken. Zijn de verhoudingen gericht op coöperatie of is er sprake van onderlinge competitie. Paulus beklagt zich op een bepaald moment over het feit dat hij te maken had met allerlei beproevingen, waaronder het zijn onder valse broeders. Ook binnen de christelijke gemeente is er verraad en ontrouw. Mensen laten soms snel een ander in de steek, als ze er beter van denken te kunnen worden. Het gebed: *Dat wij bewaard blijven voor de wargeesten en slechte mensen; want trouw vindt men niet bij allen.* (2 Tess. 3:2) is een belangrijke les geweest voor Paulus.

Een van de sterkste bewijsvoeringen rondom de echtheid van de bijbel is afleidbaar uit het feit dat de bijbel op geen enkele wijze het gedrag van de hoofdpersonen ophemelt of negatief nieuws over hen inslikt. De in sommige kringen gangbare opvatting dat je nooit iets negatief over een ander mag zeggen, zou een aanzienlijk kortere bijbel opleveren. Je maakt soms mee dat mensen zich in allerlei bochten wringen om negatief gedrag van mensen niet ter sprake te brengen. We hebben het in dit geval niet over kwaadsprekerij, maar over simpel de feiten onder ogen zien, ook als deze negatief zijn.

In veel conflictsituaties is er sprake van extreme boosheid. Jarenlange observaties hebben mij geleerd om niet alleen deze boosheid tot gespreksonderwerp te maken, maar ook de manipulaties die vaak de oorzaak zijn van deze boosheid. De manipulator is in dit verband helaas veelal degene die vrijuit gaat, terwijl de man of vrouw die boos werd, met een schuldgevoel afgeserveerd werd. De opvatting van nooit negatief spreken over een ander kan leiden tot innerlijke conflicten, bij sommige zelfs tot ernstige depressieve klachten. Iemand die niet negatief wil spreken over anderen zal moeilijk zijn of haar integriteit kunnen behouden, wanneer het de bijbel is die ons opdraagt dit aan de kaak te stellen. Bijvoorbeeld dwaalleraren!

Voor een zendingsgerichte gemeenschap is relationele integriteit belangrijk, wanneer het gaat over de zuiverheid van de intenties, waarmee mensen bereikt worden. Hoe gaat men om met de zendingsopdracht. Zijn nieuwkomers in feite nieuwe 'klanten' of mensen met een eigen verhaal en hun eigen ontwikkelingsgang met Christus. Wie bezit nu eigenlijk het "eigendomsrecht" op gemeenteleden? Welke methoden gebruikt men om de wereld te bereiken. Er is een sterke tendens waarneembaar, waarin marktmechanismen gebruikt worden voor de verkondiging. De marktwerking in de christelijke gemeente berokkent echter bijna net zoveel schade aan haar integriteit als knullige organisatie. Authentieke (d.w.z. integere) mensen, blijken de meeste aantrekkingskracht te hebben op buitenstaanders.

Relationele integriteit is binnen de gemeente ook gekoppeld aan een goede omgang met de geheimhoudingsplicht van de predikant/voorganger en het daar aan verbonden wettelijke verschoningsrecht. Een vertrouwelijk gesprek blijft vertrouwelijk. Je neemt het geheim mee tot in je graf. Waar het aankomt op die geheimhoudingsplicht is wel enig voorbehoud noodzakelijk en aan te raden. Een gemeenteleider kan wel een biecht aanhoren en mag vergeving in de naam van Christus meedelen aan mensen, maar dit sluit niet het Nederlands strafrecht buiten. Echte schuldbelijdenis betekent ook het aanvaarden van de normale wettelijke sancties. Juist in dit soort situaties moet er de mogelijkheid zijn om te komen tot collegiale toetsing van zaken, die geanonimiseerd besproken kunnen worden.

Wanneer vertrouwen beschaamd wordt door (vertrouwelijke) zaken te melden (men noemt dit meestal "delen") via vergaderingen, bidstonden, nieuwsbrieven etc zonder directe toestemming van de betrokkenen, dan is dit een vorm van schending van integriteit. Het is een pastoraal werker of huisgroepleider niet toegestaan om zonder overleg met de betrokkenen de problematiek in te brengen in een vergadering. Wel is het toegestaan, wanneer dit van te voren besproken is, of wanneer de hulpvrager weet dat er collegiaal overleg is m.b.t de ingebrachte problematiek van hem/haar en zich daar niet tegen heeft verzet.

Een apart onderwerp vormt nog het punt van de claim op geheimhouding die mensen soms proberen te leggen, nadat ze iets verteld hebben. Geheimhouding kan gevraagd worden vóór dat iets verteld wordt en daarna is de ander gebonden aan zijn of haar woord. Je hebt dan een mogelijkheid om het vooraf te wegen of je er op in gaat of niet. Dat is open en helder. Indien het verhaal er ligt en nadien wordt geheimhouding gevraagd, dan is er bijna geen keuzemogelijkheid. Het is erg verstandig om geheimhoudingsvragen en persoonlijke loyaliteit steeds kritisch te bezien. De kans dat men daarmee zich zelf klemzet in gesprekken is namelijk vrij groot. Heel vaak is hier een factor aan het werk, die behoorlijk destructief kan zijn voor integriteit in relaties: ik doel hier op schaamte. Weinig emoties zijn zo verwarrend en sterk als schaamte. In het "spel" wat niet-integere leiders spelen met hun volgelingen, is schaamte een hele sterke kaart. Hun claims op geheimhouding spelen hier (on)bewust op in. Overigens betrap ik er wel eens mensen op die mij vragen om geheimhouding, dat zij er geen enkele moeite mee bleken te hebben dit verhaal aan nog een groot aantal mensen verteld te hebben. Omdat niemand er dan over mag praten, terwijl iedereen het weet, kun je zo je omgeving aardig verlammen. Verdeel en heers wordt dan een spelletje wat machiavelliaanse trekjes krijgt.

Als besluit van de bespreking over relationele integriteit is er het onderwijs van de bijbel dat wij een klacht tegen een oudste (leider) niet moeten aannemen tenzij er twee of drie getuigen zijn (1 Tim. 5:19) Dit onderwijs laat ons iets zien van objectiviteit, bewijslast, zorgvuldigheid, recht en billijkheid. God waakt daarin over z'n medewerkers. In die zin is het overigens wel verontrustend dat wanneer afdoende bewezen is dat een persoon of bediening onethisch handelt, men niet de consequentie neemt van het volgende bijbelvers (1 Tim:5:20), waarin staat dat we iemand in aller tegenwoordigheid moeten bestraffen als hij/zij in zonde leeft. De heilzaamheid van normale en gezonde gemeentetucht is er op gericht dat anderen ontzag hebben en die fouten niet meer maken en ook kunnen leren onderscheiden.

Theologische integriteit.

Wie in theologisch opzicht aansluit bij gezonde bijbelse theologie, loopt altijd nog steeds grote risico's in dit leven en moet er alles aan doen om zijn of haar integriteit te bewaken. Wie theologisch dwaalt,

maakt een kans van bijna 100% om zijn of haar integriteit te verliezen en die van anderen te schenden. De meeste sektarische groepen hebben op het eerste oog hoge ethische principes. Ze dwingen daarmee zelfs het nodige respect af bij hun omgeving. Toch blijkt na een zorgvuldige analyse van de historie van veel van deze groepen dat juist de enorme hoge eisen die gesteld worden, een zodanige spanning op te roepen dat een dubbele moraal welhaast onvermijdelijk is. Veelal baseren dit soort groepen zich op normen die ver boven de bijbelse maat uitgaan. Ze beschikken over een bijzondere Christus, die veel eist en weinig geeft.

Veel voorkomende problemen op het vlak van integriteit hebben te maken met vormen van naïeve of beperkte theologie. In de praktijk gaat het dan vooral om (onbijbelse) nadruk op het koninkrijk Gods (dominion-theologie of het kingdom-now onderwijs) en het zogenaamde gezondheids- en voorspoedsevangelie (healthy and wealthy gospel). Onlangs werd in een christelijk satirisch programma de suggestie gewekt dat dit soort 'bedieningen' gesponsord worden door de satanskerk. Die gedachte doet geen recht aan de intentie van vele gelovigen die dat soort samenkomsten bezoeken. Niettemin moet vastgesteld worden dat de flamboyante levensstijl en de performance van de leiders uit die bewegingen zoveel (begrijpelijke) weerzin oproepen, dat het Evangelie daardoor bij velen verborgen blijft.

Theologisch blijkt er vaak in dit welvaartsevangelie meer verwantschap met oude vruchtbaarheidsgodsdiensten zoals de Baälsdienst dan met oorspronkelijk christendom of de hebreeuwse context van het Oude Testament. De schade die dit soort leiders aanrichten met hun drang naar zelfverrijking is moeilijk in relatie te brengen met de eventuele winst die geboekt kan worden als het gaat over bekering tot en toewijding aan God. De bijbel is wel helder als ze zegt: *Een betrouwbaar man heeft veel zegen, maar wie naar rijkdom jaagt, blijft niet ongestraft* (Spr. 28:20)

Dat in dit soort kringen wonderen plaatsvinden is volgens de bijbel op zich zelf geen steekhoudend argument of bewijs van goed gedrag. (Matth. 24:23-28) Het is dan ook de bijbel zelf die ons adviseert om kritisch naar wonderen te kijken. Dat demoniseren tot een "kritische geest" is geen klein geestelijk onrecht. Het recente echec in december 2004 van een "grote profeet" in Amerika is een publieke waarschuwing om integer te blijven. De profeet die Jerobeam moest waarschuwen had ook net wat wonderen verricht, maar had de opdracht niet echt begrepen. (1 Kon. 12:33- 1 Kon. 13:34) toen hij stierf door een oordeel Gods.

Jaren geleden bezocht ik eens een zendingswerk in de tropen en werd rondgeleid. De locale leider van dat project vertelde zo enthousiast dat het moeilijk was om daar niet van onder de indruk te komen. Saillant detail was dat degene die zijn verhaal vertaalde hem wat beter kende dan ik. En bij elk project wat er genoemd werd, voegde hij toe de zin: "Zij zien dit in geloof". En toen we weer terugreden naar de basis, werd me al heel snel duidelijk dat die projectleider "geloofstaal" had gebezigd. Er was nog niets gerealiseerd in de zichtbare wereld. Deze projectleider geloofde heilig dat wanneer je dit soort verhalen maar tegen iedereen vertelde en te pas en te onpas dit riep, God vanzelf wel dit werkelijkheid zou laten worden. Dit is gebaseerd op visualisatietechnieken en een wel zeer beperkte uitleg van de Schrift. De mens zou als (kleine) God, door zijn woorden de realiteit kunnen scheppen, waardoor God ons kan zegenen, is dan de onderliggende theologie. Nu hebben woorden inderdaad kracht, zowel in positieve als negatieve zin. Maar woorden in (geestelijke) overmoed gesproken, blijken niet zo gemakkelijk terug te nemen te zijn. Dat lijkt vooral een te grote belasting voor de ego's waar we soms mee te maken hebben. Maar er is meer aan de hand. Want de redenering is dan vaak zo beklemmend. Het basispatroon is dan: als je kritische vragen stelt, twijfel jij (wat negatief zou zijn), terwijl door het vol te houden, je juist volharding laat zien (hetgeen positief zou zijn). In de communicatieleer, noemen we dit paradoxale communicatie. Het zijn vormen van communicatie, die jezelf of anderen voor tegenstrijdige keuzes plaatst, waarin eigenlijk geen goede keuze in is te maken. Velen zwemmen zo een fuik in, waar uit terugkeer steeds moeilijker wordt. Geloofsmannen en -vrouwen die opgenomen werden in de heilsgeschiedenis handelden vanuit openbaring van God en niet vanuit een zelfbedacht en geconstrueerd wensbeeld. Wie een ander meeneemt in zijn of haar "geloofsspraak" hoort daarbij wel voortdurend uit te leggen wat reeds zichtbaar is geworden en wat nog toekomst is. Vele religieuze charlatans bedienen zich van geloofsspraak en geloofstaal, maar leiden hun volgelingen allerminst naar de vrijheid van de kinderen

Gods. Geestelijke strijd is geen woordspelletje, maar heeft vooral te maken met geheiligd gedrag.

Een stroming die eveneens veel vragen oproept rondom integriteit is die waarin een grote nadruk ligt op wat men "openbaringskennis" noemt. Naast het feit dat zij het woord van God voorziet van allerlei subjectieve elementen, vindt zij historisch haar wortels vooral in de gnostiek. Veel van haar "nieuwe" openbaringskennis blijkt niet meer dan oude dwaling. En nogal gemakkelijk wordt soms het gesprek en de meningsvorming stilgelegd, doordat men de oplossing meent 'ontvangen' te hebben. Hoeveel in dit gebied 'channeling' is en hoeveel een woord van kennis, is niet eenvoudig vast te stellen.

Het gegeven dat wanneer christenen niet meer nadrukkelijk de grondvragen rondom waarheid en openbaring willen en durven bestuderen, maakt dat zij gemakkelijk vallen voor wat genoemd wordt het "pragmatisch opportunisme". Simpel gezegd: het is goed als het werkt. Als gevolg daarvan blijkt men op den duur heel veel normafwijkend gedrag te kunnen rationaliseren.

Wanneer sprake is van een wat meer exotische theologische ontwikkeling in een gemeenschap, dan is vaak waarneembaar dat die groep zich superieur gaat gedragen aan de omgeving. Dit exclusieve denken blijkt in de praktijk een belangrijke voedingsbodem voor hoogmoed en riskant gedrag. Gezonde bijbelse theologie houdt onze voeten bij de grond!

Tot slot

Enkele gedachten rondom herstel en groei van integriteit:

Een van de meest eenvoudige manieren om te groeien in integriteit is gedurende langere tijd elke dag een hoofdstuk te overdenken uit het bijbelboek Spreuken.

De belangrijkste oorzaak van de groei van integriteit schendingen binnen de christelijke gemeenten en - organisaties is de opkomst van het pragmatische opportunisme. Het idee dat iets goed zou zijn, omdat het werkt, is een belangrijke drogreden, die veel voeding ontvangt vanuit het rijk der duisternis. Daarbij speelt ook een rol de opkomst van het humanistisch gedachtengoed en managementfilosofieën uit de wereld.

Voor ons getuigenis in deze wereld is integriteit een belangrijk kernpunt. Een integer authentiek mens is een getuigenis op zich, in een wereld die zich steeds meer richt op performance en succes. Geheiligde mensen, groeien in integriteit.

Wanneer iemand fouten maakt die zijn af haar integriteit kunnen aantasten, kunnen we hem of haar helpen door dit te benaderen als een leerproces en niet als een pijnlijke veroordeling of afwijzing.

Gezonde bijbelse gemeentetucht helpt ons allereerst om het niveau van integriteit binnen de leiding van de christelijke gemeenschap te versterken. Daarna is uitleg en toepassing in de gemeente minder moeilijk.

Het bewaken van onze integriteit staat op gespannen voet met ons werken binnen een gebroken realiteit. Bewaking van integriteit is dan ook geen schone handen politiek. Het kleine bijbelboek Judas adviseert ons: *En weest barmhartig jegens sommigen die twifelen, redt hen door hen uit het vuur te trekken, maar weest jegens anderen barmhartig in vreze (d.w.z. houdt afstand) uit afkeer zelfs van het kleed, dat door het vlees bevlekt is.*

Waar vertrouwen ontbreekt, valt men meestal terug op mechanismen van angst, macht en controle. Vertrouwen is zelf het beste medicijn voor haar groei. Christus had ruim voldoende oog voor de kwetsbaarheid en de onvolkomenheid van zijn discipelen. Toch vertrouwde Hij hen de Grote Opdracht toe.

Wanneer David in Ps. 51:8 zegt dat God waarheid in het verborgene wil, moeten we dat lezen in de context rond zijn zonde met Bathseba en de moord op Uria. Zijn integriteit was hopeloos verloren gegaan. Openlijke schuldbelijdenis maakte de weg vrij voor genadige vergeving door God. Dat dit laatste niet alle consequenties weg nam, is duidelijk. Maar openlijke schuldbelijdenis is een krachtig middel in de weg van herstel van integriteit.

Literatuur

1. De deugden in ere hersteld, Peter Kreeft, Navigator boeken, 2003, ISBN 9076596824
2. Relational leadership, Walter C. Wright, Paternoster Publishing GB 2000, ISBN 0853649960
3. Faith, health & prosperity, a report on word of faith and positive confession theologies by the Evangelical Alliance (UK) commission on Unity and Truth among evangelicals. Ed. Andrew Perriman, Paternoster Press, 2003, ISBN 1842271881.
4. Een kwestie van vertrouwen in zaken en relaties, Solomon en Flores, Kok-Agora Kampen, 2002, ISBN 9039108706
5. Tijd voor de waarheid, Onafhankelijk leven in een wereld van leugens, hypes en rumoer, Os Guinness, Kok Kampen, ISBN 9043505110

Relevante links

[Stichting gedragscode leidinggevenden \(EA\)](#)

[Gedragscode Christelijke gereformeerde kerken](#)

[Gedragscode leidinggevenden binnen de Pinksterbeweging](#)

[Gedragscode m.b.t. onderlinge verhoudingen tussen gemeenten in de Pinksterbeweging](#)

[Gedragscode voor pastoraal werkenden in het R.K. Bisdom Utrecht](#)

[Gedragscode voor fondswervers](#)